Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

ПРОГРАМА

комплексного кваліфікаційного екзамену з географії

Освітній ступінь: бакалавр

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

Суми – 2020

Розробники програми:
кандидат географічних наук, доцент Сюткін Сергій Іванович

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з географії розглянута і схвалена на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № _1_ від “ _27_ ” __серпня__ 2020 року.

.

Розглянута та затверджена на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету
Протокол № _1_ від “ _28_ ” __серпня__ 2020 року.

ПРОГРАМА
ЕКЗАМЕНУ З ГЕОГРАФІЇ
(освітній ступінь «бакалавр»)

Пояснювальна записка

На екзамені з географії відбувається остаточна перевірка професійної підготовленості майбутнього фахівця-географа. За своїм призначенням та методикою проведення цей екзамен повинен встановити рівень теоретичної та практичної підготовки студента та її відповідність освітньо-кваліфікаційній характеристиці та іншим державним стандартам, оцінити придатність випускника з базовою вищою освітою до майбутньої професійної діяльності.

На екзамені з географії, який проводиться в усній формі, випускник повинен продемонструвати знання та розуміння основних законів і закономірностей географічної науки, її практичного значення та перспектив розвитку. У той же час він має показати своє вміння орієнтуватися у фактичному матеріалі, знання найважливіших джерел інформації та вміння працювати з ними. Також оцінюються знання, вміння та навички випускника у володінні методологією та методами наукових досліджень в географії.

Програма екзамену з географії впливає не тільки на проведення останнього, але й сприяє підвищенню науково-теоретичного рівня навчання протягом усіх чотирьох років навчання, оскільки зміст програми доводиться до відома студентів ще на першому курсі. Програма передбачає також організацію циклу оглядових лекцій у наприкінці четвертого курсу з основних питань, що включені до неї.

Програма екзамену з географії охоплює всі географічні дисципліни, що вивчалися протягом чотирьох років навчання. У екзаменаційних питаннях закладена можливість обов’язкового висвітлення знань із загальної і регіональної фізичної географії, із соціально-економічної географії України й регіональної економічної і соціальної географії світу. Це забезпечує належний рівень системної оцінки знань бакалавра географії та її надійність і достовірність. Єдність понятєво-термінологічного апарату забезпечує достатній теоретичний рівень узагальнення навчального матеріалу.

До програми включені не всі розділи відповідних курсів, а лише головні та найбільш важливі питання. Перевага надається питанням теоретичного, типологічного характеру, для розкриття яких необхідне залучення знань, отриманих при вивченні геосфер, материків і океанів, крупних регіонів, субрегіонів, країн, економічних районів. Найбільшою мірою регіональні аспекти розкриваються на прикладі України. Разом з цим, в екзаменаційні білети включені запитання картографічного і загальногеографічного характеру.

Загальна фізична географія та картографія

Земля у Всесвіті. Всесвіт. Сонячна система. Планета Земля, її фігура і розміри. Осьове обертання Землі і його наслідки. Обертання Землі навколо Сонця і його значення. Геомагнітне поле Землі.

Основні етапи геологічної історії Землі. Догеологічна історія Землі. Геологічна історія Землі, її основні етапи. Неоген-четвертинний відрізок геологічної історії і його особливе значення для формування сучасних фізико-географічних умов.

Літосфера. Поняття про літосферу і її формування. Генетична мінералогія. Загальні відомості про мінерали. Геодинамічні процеси і петрографія. Геологічна діяльність атмосферних і підземних вод, річок, льодовиків, вітру, моря. Глобальні закономірності будови і складу земної кори, її основні структурні елементи.

Рельєф суходолу і дна Світового океану. Рельєфотворення. Планетарний рельєф Землі. Рельєф суходолу. Рельєф дна Світового океану. Морфоскульптура, класифікація морфоскульптур.

Атмосфера. Склад атмосфери та її будова. Сонячна радіація в атмосфері та на підстилаючій поверхні. Тепловий баланс і тепловий режим. Вода в атмосфері. Атмосферний тиск і вітер. Повітряні маси і атмосферні фронти. Циркуляція атмосфери. Погода і клімат. Кліматичне районування (В.П. Кеппен, Б.П. Алісов).

Гідросфера. Об’єм і структура гідросфери. Світовий океан. Динаміка океанічних вод. Властивості океанічних вод. Тепловий режим океанів. Водні маси. Природні ресурси Світового океану. Води суходолу, поверхневі і підземні води. Річки, характеристики річкового стоку. Озера і штучні водойми. Болота та їх типи. Льодовики.

Біосфера. Розуміння біосфери В.І. Вернадського. Складі і межі біосфери. Походження біосфери. Біологічний кругообіг. Угруповання організмів. Харчові ланцюги. Біоценоз. Біогеоценоз.

Географічна оболонка. Межі географічної оболонки. Закономірності географічної оболонки. Природні комплекси різного рангу. Фізико-географічне районування, система таксономічних одиниць. Широтна зональність і висотна поясність у географічній оболонці.

Основи вчення про ландшафт. Визначення поняття “ландшафт”. Морфологія ландшафту. Класифікація і систематика ландшафтів. Методи ландшафтних досліджень. Ландшафтні карти. Теоретичне і практичне значення ландшафтознавства. Праці вітчизняних вчених з ландшафтознавства (Л.С.Берга, Н.А. Солнцева, В.Б. Сочави, К.І. Геренчука, О.М. Маринича, П.Г. Шищенка та інших вчених). Антропогенні ландшафти.

Картографія. Поняття про картографію та її складові. Карта та її властивості. Основні елементи географічної карти. Масштаб, форми масштабу.

Топографічна карта та її особливості. Географічний зміст топографічних карт. Топографічні зйомки місцевості.

Географічний глобус. Картографічні проекції, їх класифікація. Спотворення в картографічних проекціях. Дрібномасштабні географічні карти, їх класифікація. Загальногеографічні та тематичні карти. Способи зображення на тематичних картах. Географічні атласи. Читання і використання карт.

Регіональна фізична географія

Фізична географія океанів. Загальний огляд Світового океану як цілісної системи. Регіональні відмінності Світового океану. Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий, Південний океани.

Фізична географія материків. Євразія. Основні етапи формування території Євразії, гідрокліматична характеристика та грунтово-рослинний покрив. Просторова диференціація природи і фізико-географічне районування Євразії. Регіональний огляд материка.

Північна Америка. Основні етапи формування території, гідрокліматична характеристика та грунтово-рослинний покрив. Просторова диференціація природи і фізико-географічне районування Північної Америки. Регіональний огляд материка.

Центральна і Південна Америка. Основні етапи формування території, гідрокліматична характеристика та грунтово-рослинний покрив. Просторова диференціація природи і фізико-географічне районування.

Природні умови і просторова диференціація ландшафтів Африки. Основні етапи формування території, гідрокліматична характеристика та ґрунтово-рослинний покрив. Фізико-географічне районування Африки.

Австралія і Океанія, Антарктида – природні умови і просторова диференціація природи материків.

Географія ґрунтів. Ґрунтотворні породи і мінеральна частина ґрунту, вивітрювання гірських порід, основні ґрунтотворні породи, механічний склад ґрунтотворних порід і ґрунтів. Загальна схема ґрунтоутворення. Класифікація ґрунтів, поняття про ґрунтотворний процес (мікро-, макро- і горизонтоутворювальні ґрунтові процеси), поняття про типи ґрунтоутворення, генетична класифікація ґрунтів, типи, підтипи, роди, види, різновиди, розряди ґрунтів.

Вбирна здатність ґрунту. Кислотність і лужність ґрунтів. Типи вбирної здатності ґрунтів, ґрунтові колоїди і ґрунтовий вбирний комплекс, ґрунтовий розчин, буферність ґрунтів. Ґрунтова вода. Водний режим ґрунтів, стан і форми води в ґрунті, водні властивості ґрунту, типи водного режиму ґрунтів, значення води в ґрунті.

Загальні закономірності географії ґрунтів. Арктичні ґрунти. Ґрунти зони тундри і лісової зони (тайги). Ґрунти зон мішаних та широколистяних лісів.

Чорноземні ґрунти лісостепової та степової зон. Зональні ґрунти сухостепової зони, зон напівпустель та пустель суббореального поясу. Ґрунти субтропічного і тропічного поясів.

Загальна економічна, соціальна та історична географія

Політична карта світу. Основні об'єкти зображення: суверенні держави і залежні території. Поняття про державний кордон, територіальні і внутрішні води, економічні зони. Державний устрій: форми правління та адміністративно-територіальний поділ. Залежні території та їх групування. Антарктида на політичній карті світу. Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації розвитку політичної карти світу. Поняття локальних і технологічних цивілізацій. Періодизація процесу формування політичної карти світу (на прикладах Європи, Азії, Африки, Америки). Основні події сучасного етапу, що знайшли відбиття на політичній карті світу. Класифікації й типології країн сучасного світу. Індекс розвитку людського потенціалу і його територіальна диференціація в світі. Політико-географічне положення як історична категорія. Зіставлення й аналіз різних геополітичних концепцій. Праці М.С. Дністрянського, В.О. Дергачова, В.А. Колосова, Б.П. Яценка та інших вчених з питань політичної географії та геополітики.

Господарська оцінка природних умов та ресурсів. Поняття про природні умови та ресурси, їх класифікації. Значення природних умов і ресурсів для розвитку і спеціалізації господарств країн і районів. Проблема ресурсозабезпечення в умовах науково-технічної революції. Питання ресурсомісткості валового національного продукту. Використання, охорона і відтворення природних ресурсів у різних країнах. Еколого-економічна типологія країн світу. Антропогенний вплив на довкілля. Зіставлення й аналіз різних поглядів на суспільно-природну взаємодію. Критика теорій географічного фаталізму (вульгарного географізму) та географічного нігілізму. Основні методи здійснення екологічної стратегії. Екотехніка. Картографування природних ресурсів. Праці А.А. Мінца, І.О. Горленко, В.П. Руденка, Н.Ф. Щербини та інших вчених з економічної оцінки природних ресурсів.

Географія населення. Чисельність і відтворення населення. Природне відтворення населення. Демографічні формули. Генетичні і функціональні типи природного відтворення. Демографічні проблеми і демографічна політика. Механічне відтворення населення. Міграції зовнішні і внутрішні. Сальдо міграцій. Режими відтворення. Фактори відтворення населення. Основні типи вікових і статевих структур населення. Типи і підтипи статево-вікових пірамід. Поняття про демографічну ситуацію. Методи демографічного прогнозування. Расовий склад населення. Процеси метисації. Етнічний (національний) склад населення як фактор економіко- та політико-географічного розвитку. Лінгвістична класифікація. Карта народів світу. Етнічні ознаки й етнічна

самосвідомість. Типи етнічних спільнот. Етнічні процеси: роз'єднувальні у вигляді етнічної парціації, сепарації і дисперсизації та об'єднувальні у вигляді асиміляції, консолідації, міжетнічної інтеграції. Етнічна типологія країн світу. Пасіонарність як рушійна сила етногенезу. Трудові ресурси та їх використання. Поняття трудового потенціалу. Вікова структура трудових ресурсів. Добровільне та вимушене безробіття, форми їх прояву. Аграрне перенаселення. Зареєстроване, незареєстроване і приховане безробіття. Зрушення в структурі зайнятості. Допустимий та критичний рівні безробіття. Географічні форми розселення. Урбанізація як глобальний процес, її етапи, форми і типи. Рівні урбанізації країн світу. Класифікація міст за людністю і функціональна типологія міст. Найбільші міські агломерації і мегалополіси. Георуралістика. Класифікація сільських поселень за людністю та функціональна і топографічна їх типологія. Картографування населення. Заселеність території земної кулі. Аналіз густоти населення. Вплив міграцій на заселеність території. Українська діаспора в сучасному світі. Праці М.М. Баранського, М.І. Фащевського, С.С. Мохначука, В.М. Пересєкіна, А.І. Доценка та інших вчених з географії населення і населених пунктів.

Географія господарства. Світове господарство: історія формування та сучасний етап розвитку. Основні риси сучасного світового господарства: глобалізація, багатоукладність, різностадійність, циклічність. Модель світового господарства «центр – периферія». Структурні і географічні зрушення у світовому господарстві в період науково-технічної революції. Географічний поділ праці. Абсолютний та відносний поділ праці. Формула М.М. Баранського. Поняття про міжнародний та міжрайонний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція. Види інтеграції країн. Найважливіші інтеграційні угрупування світу. Митна політика держав та її вплив на географічний поділ праці. Протекціонізм, фритредерство, демпінг. «Двоїста» картина світової географії матеріального виробництва внаслідок функціонування транснаціональних корпорацій, як глобальних виробничо-територіальних комплексів з «розірваною» територіальної структурою. Поняття про суспільно-географічне положення як історичну категорію. Типи і види суспільно-географічного положення. Галузевий і територіальний принципи управління господарством, аналіз їхніх переваг і недоліків. Функціональне управління. Міжгалузеві комплекси. Концепція виробничих кластерів, як сукупності технологічно пов'язаних і географічно сконцентрованих підприємств. Масштаби виробничих кластерів. Праці Ю.Г. Саушкіна, Б.П. Яценка, В.Й. Лажніка та інших вчених з географії господарства. Геоглобалістика. Роботи Римського клубу. Концепція сталого розвитку світової цивілізації.

Географія промисловості. Галузева структура промисловості. Основні риси розвитку і розміщення галузей промисловості в умовах науково-технічної революції. Вплив техніко-економічних особливостей на розміщення

промисловості. Географія промисловості України та зарубіжних країн. Основні риси розвитку і розміщення промисловості в країнах різних соціально-економічних типів. Картографування промисловості. Енерговиробничі цикли і територіально-виробничі комплекси. Праці А.Е. Пробста, А.Т. Хрущова, С.І. Іщука та інших вчених з географії промисловості.

Географія сільського господарства. Природні, соціальні та економічні фактори, які впливають на розміщення сільського господарства. Основні риси розвитку і розміщення провідних галузей сільського господарства у світі. Галузева структура сільського господарства. Закономірності співвідношення між рослинництвом і тваринництвом. Зональна спеціалізація. Сільськогосподарське районування. Приміські аграрно-промислові територіальні комплекси. Географія сільського господарства Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії і Океанії тощо. Типи сільського господарства країн світу. «Зелена революція». Картографування сільського господарства. Праці Й. фон Тюнена, А.Н. Ракітнікова, М.Д. Пістуна та інших вчених з географії сільського господарства та АПК.

Географія транспорту. Транспорт і географічний поділ праці. Види транспорту, їх розвиток в умовах науково-технічної революції. Поняття про транспортну систему. Полімагістралі. Основні риси розвитку і розміщення світового транспорту, транспорту країн різних регіонів та соціально-економічних типів. Найбільші транспортні вузли світу. Поняття про пасажиро- та вантажообіг й одиниці їх виміру. Картографування транспорту. Контейнерні і контрейлерні перевезення. Геологістика.

Географія зовнішніх економічних зв'язків. Значення зовнішніх економічних зв'язків для розвитку і розміщення господарства. Види зв'язків. Основні риси структури і географії зовнішніх економічних зв'язків між країнами різних соціально-економічних типів. Митні союзи. Картографування зовнішніх економічних зв'язків.

Економічне районування. Місце районування в системі географічних методів дослідження. Концептуальна різниця понять «район» і «регіон». Принципи економічного районування. Зв'язок між економічним районуванням і територіальним поділом праці. Районотвірні чинники. Спеціалізація і комплексний розвиток районів. Вчення про територіально-виробничі комплекси. Районне планування. Економічне районування і раціональне розміщення виробництва. Економічне районування в зарубіжних країнах. Розвиток відсталих районів. Регіональна політика в зарубіжних країнах. «Полюси» зростання. Внутрішньоперіферійна дифузія. Картографування економічних районів. «Районна школа» М.М. Баранського. Праці М.Д. Пістуна, Я.Б. Олійника, Д.М. Стеченка, С.І. Іщука та інших вчених з економічного районування.

Історична географія. Історична географія як наукова дисципліна. Первісна доба. Історична географія Стародавнього світу. Історична географія Середніх віків (V–XV ст.). Історична географія раннього Нового часу.

Історична географія Нового часу. Історична географія епохи Великих географічних відкриттів (кін. XV – сер. XVII ст.). Історична географія Нового часу. Європа та Азія. Історична географія Нового часу. Африка, Америка, Австралія та Океанія.

Регіональна економічна та соціальна географія світу

Визначення країнознавства як географічної дисципліни, яка займається комплексним вивченням країн, систематизацією та узагальненням різнорідних даних про їх природу, населення, господарство, культуру і соціальну організацію. Наукове значення країнознавства. Інформаційно-популярне та інформаційно-довідкове країнознавство.

Основні концепції країнознавства. Підходи до проблеми синтезу географічних знань. Країнознавство як особливий вид мистецтва. Ідеї гуманітарно-образного країнознавства. «Образи» країн та регіонів.

Типовий план суспільно-географічної характеристики країни. Економіко-географічне положення – як найважливіша категорія економічної та соціальної географії. Економічні райони – як найзручніший вид генералізації соціально-економічної інформації про територію.

Країни Європи. Регіональний поділ Європи. Загальний огляд країн Центральної та Південно-Східної Європи. Риси спільності і розбіжності. Проблеми інтеграції в світове господарство. Комплексна економіко-географічна характеристика Польщі. Стратегічне партнерство Польщі та України. Комплексна економіко-географічна характеристика Румунії. Групова характеристика країн Балтії.

Вивчення розпаду федеративної держави на прикладі Югославії. Історичні, етнічні, релігійні, соціально-економічні, геополітичні та інші причини зростання етнонаціоналізму.

Загальний огляд країн Західної Європи. Європейське Економічне Співтовариство. Комплексна економіко-географічна характеристика ФРН. Німецьке «економічне диво». Економіко-географічне районування території країни. Порівняльна економіко-географічна характеристика галузевої і територіальної структури господарства Великобританії і Франції. Комплексна економіко-географічна характеристика Італії. «Малі привілейовані нації» Західної Європи. Мікродержави, їх роль в сучасному світовому господарстві.

Групова характеристика країн Азії. Східна Азія. Японія – економічний лідер регіону. «Соціалістична дуга» в Азії. Галузева і територіальна структура господарства КНР. Практика функціонування вільних економічних зон в Китаї.

Країни Південно-Східної Азії. Роль АСЕАН в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Порівняльна характеристика країн Південної Азії. Галузева і територіальна структура господарства Індії. Південно-Західна Азія: геополітичні проблеми, унікальний природно-ресурсний потенціал, перспективи соціально-економічного розвитку. Комплексна суспільно-географічна характеристика Ізраїлю. Нафтовидобувні країни Перської затоки. Країни Закавказзя.

Африка – як найбідніший регіон світу. Проблеми монокультури в галузевій структурі господарства. Південно-Африканська Республіка.

Країни Америки. Англо-Америка. США – як військово-політична та економічна наддержава. Економічне районування території США. Канада: галузева і територіальна структура господарства.

Латинська Америка: загальний огляд національних економік країн регіону. Ресурсно-експортні цикли країн Латинської Америки. Комплексні країнознавчі характеристики Куби, Бразилії та Аргентини.

Австралія та Океанія: групова характеристика країн регіону. Австралійський Союз. Нова Зеландія. Папуа – Нова Гвінея.

Географія України

Фізична географія України. Фізико-географічне положення, крайні точки і кордони України. Орографічні складові території України. Геологічна будова. Тектонічна будова. Історія геологічного розвитку та геоморфологічна будова України. Історія геологічного розвитку древньої платформи. Історія геологічного розвитку палеозойських платформ та складчастих областей. Морфоструктури України. Морфоскульптури України.

Клімат України. Кліматотвірні чинники. Кліматичні елементи. Кліматичне районування території України.

Внутрішні води і водні ресурси. Річки України. Озера України. Штучні водойми. Болота та підземні води. Водні ресурси України.

Ґрунтово-рослинний покрив України. Основні закономірності формування грунтово-рослинного покриву. Грунтово-рослинний покрив зони мішаних лісів. Грунтово-рослинний покрив лісостепової зони. Грунтово-рослинний покрив степової зони України. Висотна поясність ґрунтово-рослинного покриву Українських Карпат і Кримських гір.

Ландшафти і фізико-географічне районування території України. Чинники ландшафтотворення. Класифікація ландшафтів України, одиниці класифікації. Фізико-географічне районування України.

Місце економічної і соціальної географії України у складі економічної і соціальної географії. Предмет і завдання сучасної економічної і соціальної географії України. Провідні економгеографи України та їх праці.

Україна на політичній карті світу. Сучасне геополітичне положення України.

Населення України і його розселення. Сучасна демографічна ситуація в Україні. Особливості демографічної ситуації у міській та сільській місцевості, яка виявлена Всеукраїнським переписом населення (2001р.). Найкрупніші міські агломерації. Міграційний рух населення. Українська діаспора. Національний склад населення. Ринок праці.

Економічна географія України як суспільно-географічна наука. Проблеми стабілізації та перспективи розвитку господарського комплексу. Географія промисловості. Паливно-енергетичний комплекс галузей (ПЕК). Структура і географія комплексу ПЕК в 90-ті та в перше десятиліття 2000-х років. Перспективи розвитку.

Металургійний комплекс галузей. Структура і географія комплексу. Чорна металургія. Проблеми розвитку кольорової металургії, пріоритетні галузі виробництва.

Машинобудівний комплекс. Структура і географія комплексу. Зміни в спеціалізації комплексу протягом останніх 20 років. Перспективи розвитку.

Хімічний комплекс галузей. Структура і географія комплексу. Проблеми хімічної промисловості та шляхи подолання. Зміни в спеціалізації.

Промисловість будматеріалів. Структура галузі. Розвиток комплексу з точки зору задоволення запитів цивільного будівництва.

Легка промисловість. Структура і географія галузі. Основні шляхи виходу з кризи. Можливості розвитку галузі.

Географія АПК. Структура АПК. Галузеві АПК та їх розвиток. Проблеми вдосконалення АПК. Обслуговуючі та переробні галузі АПК. АПК і зовнішньоекономічні зв’язки.

Географія транспорту. Види транспорту, їх основні характеристики, значення окремих видів транспорту. Україна та міжнародні проекти. Проблеми та шляхи вирішення розвитку транспортної системи України.

Економічне районування. Історія економічного районування. Сучасне економічне районування України. Ідеї економічного районування та регіональна політика. Характеристика економічних районів України

Соціальна географія України як складова соціальної (суспільної) географії. Предмет і об’єкт соціальної географії. Завдання і методи соціальної географії. Зв'язок з іншими науками. Роль соціальної географії в перебудові українського суспільства.

Географія сфери обслуговування України. Географія сфери обслуговування як одна із складових соціальної (суспільної) географії. Роль українських географів в становленні і розвитку географії сфери обслуговування. Географія сфери обслуговування і можливість участі економ-географів в розробці регіональних і національних економічних програм.

Географія торгівельного обслуговування населення. Кількісні та якісні параметри розвитку торгівлі в сучасній Україні. Перспективи модернізації. Особливості територіальної організації торгівельного обслуговування. Пересувні форми обслуговування населення. Ресторанне господарство: проблеми і перспективи.

Географія побутового обслуговування населення. Загальна характеристика, сучасний стан. Особливості територіальної організації. Проблеми і перспективи розвитку побутового обслуговування. Найбільш затребувані види побутових послуг, особливості їх розміщення і функціонування.

Географія житлово-комунального господарства. Структура, стан, територіальна організація. Реформування галузі. Особливості функціонування житлово-комунального господарства в міській і сільській місцевості.

Географія освіти України. Освіта України у XXI ст. Проблеми реформування освітнього комплексу. Дошкільне навчання і виховання. Проблеми модернізації школи. Демографічна ситуація: потрібність шкіл і зміни в територіальній організації шкільного обслуговування. Професіонально-технічна освіта і її відповідність світовим вимогам. Вища школа.

Медичне обслуговування населення України. Значення медичного обслуговування для населення. Кількісні та якісні показники медичного обслуговування в Україні. Регіональні відмінності. Проблеми медичного обслуговування в сільській місцевості. Можливості розвитку сучасної медицини в Україні.

Географія культури. Різноманіття культурного обслуговування. Сучасний стан, досягнення, перспективи культурного обслуговування. Зміни у територіальній організації закладів культури.

Критерії оцінювання знань студентів при складанні комплексного кваліфікаційного екзамену з географії

Показник успішності студента (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
1 – 59	FX	Незадовільно

Оцінки **„A – Відмінно”** заслуговує студент, який повністю виконав завдання комплексного кваліфікаційного екзамену, а саме: дав змістовну, вичерпну відповідь на три теоретичні питання з дисциплін, включених у програму екзамену з географії.

Оцінки **„B – Дуже добре”** заслуговує студент, який повністю виконав завдання комплексного кваліфікаційного екзамену, а саме: дав змістовну, вичерпну відповідь на три теоретичні питання з дисциплін, включених у програму екзамену, але якість відповідей допускає незначні зауваження екзаменаційної комісії щодо відповіді на одне з питань.

Оцінки **„C – Добре”** заслуговує студент, який повністю виконав завдання комплексного кваліфікаційного екзамену, а саме: дав змістовну, вичерпну відповідь на три теоретичні питання з географії, включених у програму екзамену, але припустився незначних помилок. Рівень підготовки студента не повністю відповідає критеріям практичних навичок та вмінь майбутнього фахівця.

Оцінки **„D – Задовільно”** заслуговує студент, який у теоретичних відповідях демонструє знання основного матеріалу з дисциплін, включених в програму комплексного кваліфікаційного екзамену; але припускається деяких неточностей, не виявляє високого рівня теоретичної підготовки та припускається помилок при вирішенні окремих практичних завдань.

Оцінки **„E – Достатньо”** заслуговує студент, який у теоретичних відповідях демонструє знання основного матеріалу з географії, включених в програму комплексного кваліфікаційного екзамену, але припускається суттєвих

неточностей, не завжди виявляє належний рівень теоретичної підготовки та припускається помилок при вирішенні багатьох практичних завдань.

Оцінки **„FX – Незадовільно”** заслуговує студент, який не відповів на теоретичні питання комплексного кваліфікаційного екзамену з дисциплін, включених в програму екзамену на здобуття освітнього ступеня бакалавра, не виявив достатнього рівня теоретичної та практичної підготовки майбутнього фахівця з географії і потребує повторного курсу навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навчальний посібник у 2 ч. / О.В. Барановська. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя. Ч.1: Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка, 2015.306 с.
2. Бережний В.А. Комп’ютерні технології в суспільній географії: українсько-російсько-англійський словник основних термінів та понять. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 40 с.
3. Білецький М.І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 328 с.
4. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник для самостійної роботи студентів. Львів : ЛНУ імені І.Франка, 2019. 122 с.
5. Врублевська О. О., Катеруша Г. П. Навчальний посібник з дисципліни «Клімат України та прикладні аспекти його використання». Одеса: ОДЕКУ, 2012. 180 с. http://eprints.library.odeku.edu.ua/378/1/VrublevskayaAA_Klimat_Ukrainy_%20ta_prikladni%20aspekty_igo_vykorystanya_2012.pdf
6. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія). Вінниця: Віндрук, 2005. 464 с.
7. Гуцуляк В.М. Ландшафтознавство: теорія і практика. Чернівці: Рута, 2005. 124 с.
8. Данильченко О. С. Річкові басейни Сумської області : геоекологічний аналіз : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 270 с.
9. Екскурсознавство з основами музеєзнавства: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. Г. Корнус. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 24 с.
10. Карпюк З. К., Цвид-Ендрю Н. В. Екскурсознавство і музеєзнавство: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: ВежаДрук, 2017. 48 с.
11. Клименко В. Г. Гідрологія України: Навчальний посібник для студентів-географів. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 124 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3785/2/Gidrolog_Ukraine.pdf
12. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.

13. Корнус А.О. та ін. Географія Сумської області: природа, населення, господарство. Суми: ФОП Наталуха А.С., 2010. 184 с.
14. Корнус А.О. Атлас сільського господарства Сумської області : географічний атлас. Електр. текст. дані. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка; Сумський відділ Українського географічного товариства, 2019. 1 ел. опт. диск (CD-ROM).
15. Корнус А.О. Сільське господарство Сумської області (економіко-географічне дослідження). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 100 с.
16. Корнус А.О., Корнус О. Г. Промисловість Сумської області (економіко-географічне дослідження). Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 136 с.
17. Корнус А.О., Корнус О.Г., Сюткін С.І. Виробничий туризм у Сумській області: передумови та перспективи розвитку // «Сучасні процеси трансформації у бізнесі та виробництві: теорія, методологія, практика» : колективна монографія / Нац. металург. академія України; за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2019. Розділ 6. С. 401-434.
18. Корнус О. Г. Історична географія: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. 156 с.
19. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 184 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/afrika_kostiv.pdf
20. Костріков С. В., Сегіда К. Ю. Географічні інформаційні системи: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів за спеціальностями «Географія», «Економічна та соціальна географія». Харків, 2016. 82 с.
21. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с.
22. Ляшенко Д.О. Картографія з основами топографії. К.: Наук. думка, 2008. 184 с.
23. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Перун, 2019. 286 с.
24. Нємець К.А. Кравченко К.О. Інформаційна географія та ГІС: навчально-методичний посібник. Харків, 2018. 108 с.
25. Паньків З. П. Ґрунти України: навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 112 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf
26. Рельєф України / За заг. ред. В.В. Стецюка. К.: Видавничий дім «Слово», 2010. 688 с.
27. Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія: Підручник. К.: Либідь, 2003. 480 с.
28. Сивий М.Я., Свинко Й.М. Геологія. Практикум: Навч. посібник. К.: Либідь, 2006. 248 с.

29. Стафійчук В.І. Політична географія світу. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 306 с.
30. Сюткін С.І. Географія населення : навч. посібник. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2015. 128 с.
31. Сюткін С.І. Сучасна географія і класифікація наук // Збірник матеріалів наукового круглого столу «Актуальні проблеми сучасної географічної науки та освіти», м. Суми, 7 жовтня 2016 р. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. С. 3-5.
32. Сюткін С.І. Суспільно-географічні аспекти вивчення рекреаційного природокористування // Наукові записки СумДПУ імені А.С. Макаренка. Географічні науки. Вип. 8. 2017. С. 174-178.
33. Сюткін С.І., Корнус А.О., Корнус О.Г., Данильченко О.С. Розвиток подієвого туризму в Сумській області // Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети: Матеріали І Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Житомир, 26 травня 2017 р.). Житомир: Вид-во Євенок О.О., 2017. С. 129-136.
34. Сюткін С.І. Політична географія : навчальний посібник. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2017. 120 с.
35. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. 142 с.
36. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.
37. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2012. 296 с.